

## Maturantom

Te dni se poslavlja od srednje šole nova generacija naših maturantov. Slovo od šole je veselo: nobeden ne žaluje za leti šolskih brig in skrbi. Šolska leta so vesela samo iz daljne perspektive. Zdaj vstopamo v življenje, pravijo maturanti, Res je — v življenje. Toda tudi to življenje ne bo brez brig in skrbi, tudi to življenje jim bo zastavljalo probleme — in še kakšne!

Toda ne mislimo jih strašiti v tej uri, ko se vedri in polni samozavesti usmerjajo v samostojno življenje. Vemo, da jih problemi, ki so pred njimi ne strašijo in da so celo nestrpni v pričakovanju, da se spopadejo z njimi. Tako zahteva njihova mladost, njihova še neizrabljena, mladostna življenjska sila. Radi bi jim le izrazili svoje veselje, veseje, ki ga čuti vsa naša tukajšnja slovenska skupnost, da je spet obogatena za toliko mladih izobražencev, za toliko dragocenih intelektualnih in moralnih sil.

In naj nam ne zamerijo, če jim želimo dati na pot tudi nekaj nasvetov, porojenih iz trdih življenjskih in zgodovinskih izkušenj.

Predvsem naj ne pozabijo, da prevzemajo v svoji novi prostosti nase tudi novo odgovornost, odgovornost, katero jim nalaga prav znanje, ki so si ga pridobili v šoli, in ta prostost. To je odgovornost do skupnosti in predvsem do njihovega naroda. Človek je družbeno bitje, toda družbena konkretnost, v katero je postavljen in v kateri mora delovati, je predvsem njegov narod. Za nas je ta družbena konkretnost naš slovenski narod in tu, na tem kosu zemlje, predvsem naša slovenska manjšinska skupnost.

Izobraženci, med katere se uvrstijo maturanti po opravljeni maturi, morajo biti sol svojega naroda, kar pomeni, da predstavljajo njegovo vodečo plast. Oni dajejo ton in okus narodnemu življenju, oni so kulturno ustvarjajoči intelektualni humus. Toda to vodilno vlogo v narodnem življenju lahko opravljajo samo, če se z vsem srcem priznavajo k svojemu narodu in tvorijo eno z ljudstvom, če se ne dvigajo nad njega in ga ne pustijo na cedilu pri njegovih naporih za lepšo prihodnost.

Kdor pa se zapre v svoj egoizem in meni, da je boljše zanj, da se za nič ne zanima, da tuli z volkovi in skrbi samo za svoje osebne koristi, bo mogoče res hitreje napravil kariero v tuji službi in si nagrabil kup denarja. Toda to bo moral plačati z občutkom odtujenosti, s samozaničevanjem, z notranjo nepotešenostjo, z lastno srečo.

Želimo, da bi med letošnjimi maturanti ne bilo takih, in to je tudi naše voščilo tem mladim na pot.

## Slovenska skupnost še vedno važen dejavnik

Poteklo bo že skoro mesec dni od zadnjih upravnih volitev, ki so, kot znano, pokazale tudi v deželi Furlaniji - Julijski krajini odločen premik na levo. Posamezne politične stranke še vedno proučujejo volilne izide, da bi na njihovi osnovi začrtale svoje nadaljnje delovanje.

Medtem ko za zmagovito komunistično stranko ni posebnih problemov, kajti njeni predstavniki so že ali bodo v najkrajšem času sestavili leve odbore v vseh tistih občinah, kjer ima partija sama ali skupno s socialisti večino, se Krščanska demokracija, ki je iz voinega boja izšla poražena, ubada z zapletenimi notranjimi strankinimi vprašanji in mora poleg tega zavzeti konkretno stališče tudi do vprašanja novih pokrajinskih in občinskih odborov v tistih krajevnih ustanovah, kjer je ohranila relativno večino. V tej zvezi Krščanska demokracija poudarja veljavnost levsredinske politike in zlasti naglašja, da je za izvajanje te politike neobhodno potrebna prisotnost socialistične stranke, kar pomeni, da bi socialisti morali neposredno sodelovati z demokristjani v občinskih in pokrajinskih odborih.

Vse pa kaže, da je to stališče naletelo na gluha ušesa pri socialistični stranki v naši deželi, katere vodstvo je po volitvah že nekajkrat poudarilo, da se je leva sredina preživela in da je torej za vedno pokopana. Na Goriškem in na Tržaškem so ali bodo socialisti sodelovali s komunisti v mnogih občinah in so že zavrnilli možnost sestave levsredinske večine tako v goriškem kot v tržaškem pokrajinskem svetu.

Zadržanje socialistične stranke bo po vsej verjetnosti vplivalo tudi na stališče

Slovenske skupnosti, za katero volilni izidi niso bili, kot je znano, povoljni. V tej zvezi menimo, da bi morala Slovenska skupnost po globlji analizi volilnih rezultatov posvetiti najprej vse sile svoji notranji preureditvi, globoko razmisliti o svoji politični vlogi ter nalogi v okviru slovenske narodnostne skupnosti ter zlasti izpolniti svojo organizacijsko strukturo. Ne politično bi namreč bilo, če bi Slovenska skupnost v sedanjem trenutku dajala prednost razpravam, kakršne so bile na žalost značilne za zadnje razdobje leve sredine, ko se ni več govorilo o resničnih problemih in o predlogih ter instrumentih za njihovo reševanje, temveč so se posamezne politične komponente predvsem izčrpavale v brezkončnih diskusijah o porazdeljevanju raznih mest in funkcij. Slovenski skupnosti se v tem trenutku prav gotovo izplača odpovedati se neposrednemu sodelovanju v kateremkoli občinskem ali pokrajinskem izvršnem organu, da bodo njeni izvoljeni predstavniki lažje, bolje in učinkoviteje opravljali svoje naloge tako na sejah svetov kot v posameznih komisijah ter zlasti na terenu, med volivci.

To med drugim tudi zato, da se nove večine, pa naj bodo samo leve ali levsredinske, resnično izkažejo, kaj so, česa so sposobne in kakšne ter kolikšne resnične koristi bo naše slovensko prebivalstvo imelo od novih političnih večin. Naloga predstavnikov Slovenske skupnosti je le, da povsod naredijo vse, kar je v njihovi moči, da se preprečijo komisarske uprave.

Slovenska skupnost je v zadnjih mesecih zadobila deželni značaj. Samo po sebi se razume, da mora do teh kočljivih in

(dalje na 3. strani)

## Nova mala afriška država

5. t.m. so postali Kapvedski otoki pred zahodno afriško obalo neodvisna država. Tako se je odločilo prebivalstvo na otočju, ki je bilo doslej portugalska kolonija, z ljudskim glasovanjem.

Nova državnica šteje 4033 kv. kilometrov in okrog 300.000 prebivalcev mešane rase in črncev, ki govorijo zamorsko portugalsko narečje, uradni jezik pa je portugalsčina. Vsi so katoličani. Otočje se stavlja ducat večjih in nekaj manjših otokov. Glavno mesto Praia ima 22.000 prebi-

vavcev. Na otočju ni nobene industrije razen pridobivanja soli. Pridelujejo pa koruzo, sladkorni trs, manioko in sladki krompir, poleg banan, kave in še dveh ali treh drugih sadov, ki jih tudi izvažajo. Eno govedo pride šele na 20 ljudi, ena ovca na 100, en osel na 45, ena mula na 150, ena svinja na 20 in ena koza na 15 prebivalcev. Vsak evropski ekonomist bi se prijel za glavo, kako naj od tega živi 300.000 ljudi na otokih, ki so oddaljeni 600 km od a-

(dalje na 2. strani)

## RADIO TRST A

:: NEDELJA, 13. julija, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 B. Smetana: Klavirski trio v g. molu 10.45 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder »Michelangelo Buonarroti«. Napisala Regina Addamino Berlieri. Prevedla Desa Krašev. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Be-e-de v pesku«. Napisal Carlo Sgorlon, prevedla Alenka Rebula. RO. Režija: Jože Peterlin. 16.45 Operetne melodije. 18.00 Nedeljski koncert. J. Sibelius: Karelia. 19.00 Folk iz vseh dežel. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Pesmi za vse okuse..

:: PONEDELJEK, 14. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiskaa v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Baletna glasba. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi. Literarni sprehodi po naših krajih - Sopranistka Ileana Bratuš - Kacjan in pianist Andrej Jarc izvajata samospeve Benjamina Ipavca - Trst in okolica v zgodovini Matija Sile - Slovenski ansambli in zbori.

:: TOREK, 15. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika. 12.50 Medigra za pihala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Pianist Maurizio Pollini. 18.55 Jazz ansambel Renata Sellanija. 19.10 Slovenski biografski roman. 19.25 Za najmlajše: Potovanje in lepi živalski svet. »Jelen - kralj gozdov«. (Zora Saksida). 20.00 Šport. 20.35 Gioacchino Rossini: Seviljski brivec, opera. 22.10 Nežno in tiho.

:: SREDA, 16. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Akademski zbor »Collegium Musicum« iz Beograda. 18.55 Jazz trio Georgesa Arvanitasa. 19.10 Avtor in knjiga. 19.30 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Oskar Kjuder. Sodeluje trobentač Tone Grčar. Orkester Glasbene matice v Trstu. 21.20 Motivi iz filmov in glasbenih komedij.

:: ČETRTEK, 17. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 V ljudskem tonu. Marjan Kozina: Bela krajina iz Simfonije. 19.10 Človeško telo in njegove obrabne sposobnosti (Giovanni Marozzi). 10.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 »Obraz pošasti«. Radijska drama, napisal E. Anton, prevedla Marija Kacin. RO. Režija: Jože Peterlin. 22.05 Oddih ob glasbi.

:: PETEK, 18. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Mario Montico: Nokturno Solist Jože Folout. 18.50 »The Underground Set«. 19.10 Na počitnice. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.45 V plesnem koraku.

:: SOBOTA, 19. julija, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Fagotist Vojko Cesar, pianist Gabrijel Pisani. 19.10 Spomini in pričevanja - razgovori o naših ustvarjalcih. 19.30 Pevska revija. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Novi serum«. Npisal Damir Felgel, dramaturg. 21.10 Jazz koncert. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Orkester tedna: Enzo Ceragioli.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

## Nova mala afriška država

(nadaljevanje s 1. strani)

friške obale, a otočani se vendar niso pomišljali izbrati neodvisnost, in prihodnost jim bo gotovo dala prav.

Vendar pa se pojavlja tu neko drugo vprašanje, ne za kapverdsko prebivalstvo, ampak za druge. Vedno bolj se namreč kaže, da je prodrla v svetu miselnost, da se mora dati neodvisnost ozemljem, ne pa narodom. Tako doživljamo, da kar po vrsti dobivajo neodvisnost razna večja, manjša in celo minimalna ozemlja, če so le predstavljala pod kolonialno oblastjo kako posebno teritorialno enoto in to brez vsakega ozira na sestavo njihovega prebivalstva, ali namreč živi tam kak narod v pravem pomenu besede ali le mešanica različnih ras in plemen. Nihče več pa se ne spomni na tisto, kar bi se moralo zdeti jasno kot beli dan, da so narodi važnejši kot kosi od kolonialnih sil po mili volji razdeljenega ozemlja in da bi zaslužili neodvisnost predvsem narodi, ne pa ozemlja. Tako je svet nedavno mirno gledal, ne

da bi s prstom ganil in ne da bi se sploh slišal kak uradni protest, kako je Irak likvidiral kurdski narod in ga pregnal z njegovega ozemlja, čeprav je šlo za več kot milijon ljudi in čeprav se je boril ta narod za svojo neodvisnost ali vsaj avtonomijo že desetletja. Po drugi strani pa dobivajo, kot rečeno, z lahkoto neodvisnost ozemlja, ki ne predstavljajo nikakega homogenega ljudstva, pa tudi ne kake gospodarske enote.

Tu gre za čudno, naravnost nerazumljivo in nevarno izkrivljenje mišljenja, ki ni slučajno, ampak izraz hotenja določenih sil v svetu, pa tudi ignorance.

—o—

Socialistična internacionala v Londonu je objavila, da je dala Indira Gandhi doslej zapreti že 15.000 političnih nasprotnikov, tudi takih iz lastne stranke. Zapri so tudi štiri višje častnike. Doslej je prepovedala 26 desnih in levih strank.

## SKOZI DALJNOGLED

SLOV.

Nekdo — danes je že težko ugotoviti, kdo je bil — je uvedel v tukajšnje naše časopisno izražanje kratico slov. oziroma Slov. namesto slovenski, torej Slov. skupnost namesto Slovenska skupnost. Z imenom Slovenske skupnosti ozisoma »Slov. skupnosti« se je pravzaprav začelo. Dnes vsi menijo, da lahko tako pišejo. To je res čudno. Nikomur ne bo padlo niti na misel, da bi v nekem članku pisal okrajšave kot npr. Ital. republika ali ital. socialisti ali ital. predsednik ali recimo jug. predsednik ali egip. zahteve ali amer. vojska in niti skup. (skupnost), brez kakkega pomisleka pa krajša pridevnik SLOVENSKI. Ali je res naše narodno ime tako malo pomembno in celo nepotrebno, da moramo npr. v članku, ki šteje 200 ali 300 besed, krajšati prav to besedo? To je žalitev in omalovaževanje slovenskega imena s strani nas samih in zato je treba s tem resnično že enkrat prenehati.

PREKLINJAJOČI NATAKARICI V SEŽANI!

Neka slovenska družina s Tržaškega se je v nedeljo oglasila v nekem baru v Sežani, a je prišla v nepravem trenutku. Kmalu potem, ko je vstopila, sta namreč obe natakarici — ena je bila že čez srednja leta — izbruhnili v glasno preklinjanje v »pristni« italijanščini: »Porko d...!« Kaj se je zgodilo? Neki gost, Italijan, je bilp rinesel s seboj v bar majhno mucko, ki jo je verjetno dobil kje na poti, in ji dal oiti vode iz skodelice. To je tako razkalo obe »dami«, da sta s svojim vpitjem in ostudnim preklinjanjem Boga spravili pokonci vse goste in jih opozorili na gostov nehijsko početje. Vendar bi bilo boljše nekoliko potrpeti in gosta potihem opozoriti na njegovo napako ter potegniti odkod poseben krožniček, namenjen za pitje psov in mačk, kot delajo to marsikje drugod. Malo vljudnosti bi bilo vendarle

boljše namesto preklinjanja Boga v italijanščini. Tržaškimi Slovencem pa tudi ni vseeno kak vtis o Slovencih odnesejo naši italijanski sodržavljani iz naše matične domovine, za katero bi radi, da bi uživala ugled.

V LIBIJI SE KROG STISKA

Libijski predsednik Gadafi je izjavil v intervjuju za beirutiški tednik »Ad-Diar«, da je bila neka libijska brigada izvežbana v Sovjetski zvezi. Doslej so Sovjeti izvežbali na svojih tleh že več tisoč libijskih vojakov. Pristavil pa je, da ni odstopila Libija Sovjetom nikakih vojaških oporišč in da ni Sovjetska zveza zaprosila niti za postavitev kakih prskrbovalnih naprav. O pazovavci pa si težko razložijo, kako je mogoče, da Sovjetska zveza vežba libijske vojake, libijski predsednik pa istočasno podpira razna skrajno desničarska in novofašistična gibanja, kot je npr. ravno italijanski novofašizem. Nedavno je bilo pri volivnem pogovoru z novofašističnim voditeljem Almirantejem po italijanski televiziji poudarjeno, da se je novofašistični nasilnež Tuti, ki je, kot znano, ubil dva policista, s pomočjo Gadafijevega denarja spravil na varno. Kaže, da Sovjetska zveza podpihuje in izkorišča protizahodno razpoloženje v arabskem svetu, ne da bi jo brigalo, če izhaja to razpoloženje iz fašističnih nagibov.

POGUM VZHODA IN POGUM ZAHODA

Predsednik Ford ni hotel sprejeti pisatelja Solženicina. »Da se ne bi zameril Brežnjevju«, je komentiral svetovni tisk.

Bolgarski predsednik Živkov pa je med obiskom v Italiji odlikoval voditelje KPI in sovjetski zunanji minister Gromiko jih je šel obiskat in imel z njimi pristrane pogovore, čeprav so v opoziciji proti vladi, pri kateri sta bila na obisku. Pa se še kdo čudi, da gre svet na levo.

## PROSTOR MLADIH

## Seminar za voditelje klubov

Od dne 23. do 28. junija 1975 se je v Dijaškem domu v ul. Ginnastica 72 vršil seminar za vodje in člane klubov. Tega seminarja sta se udeležili tudi predstavnici Slovenskega kulturnega kluba Veronika Brečelj in Maja Lapornik.

Vodja in član organizacije tega seminarja je bil tov. Doro Hvalica, ki nam je v svojih predavanjih govoril o klubski dejavnosti in obliki in vsebini dela v klubu. Povedal nam je, da se klubske dejavnosti delijo na kulturna področja, na družabnost in na rekreativno družbeno področje.

Zvrstilo se je več predavateljev: Jože Rode, Jože Vozny, Marjan Belina, Stritih Bernard, dr. Karel Šiško, Tomo Štefe, Martin Zakrajšek in France Hočevnar.

Tov. Jože Rode, dramaturg na RTV Ljubljana, je predaval na temo — formularna zgradba klubskega večera.

Tov. Jože Vozny, režiser in dramaturg na RTV Ljubljana, nam je predaval na temo — osnove pedagoškega dela z mladimi. Poudaril je dejstvo, da je z mladimi ljudmi zelo težko ustvarjati nove gledališke predstave, ker se dela takoj naveličajo.

Marjan Belina pa je govoril o razdelitvi

in razreditvi drame. Za primer je vzel dramo »Partizanski miting«. Predaval nam je tudi o opremljivosti in estetiki klubskih prostorov. Razložil nam je tudi mnogo gledaliških principov: od klasičnega gledališkega principa, do dvostranskega gledališkega principa, do prizorišča v krogu.

Dr. Karel Šiško nam je pojasnil stanje Slovencev v Italiji in nam orisal njihovo gospodarsko dejavnost in politično opredeljenost.

Martin Zakrajšek pa je predavanje nadaljeval in govoril o Slovencih po svetu. Sam je tudi član Izseljenske matice, ki skrbi za slovenske izseljence po svetu.

France Hočevnar si je izbral temo: »Prosti čas v okviru kluba«. Nastavil nam je vprašanje ali je človek sploh socialno bitje. Ko smo prišli do pozitivnega odgovora,

smo ugotovili, da mora za prosti čas mladih ljudi v veliki meri skrbeti klub. Predavanje je zaključil z ugotovitvijo, da je cilj vsakega kluba skupno delo.

Vsekakor so bila vsa predavanja izredno zanimiva in odbor našega kluba upa, da se bo drugo leto seminarja gotovo udeležil.

—o—

## BILANCA BLAZNOSTI

Počasi prihajajo na dan številke o vojnah in njih žrtvah v zadnjih 500 letih.

Švicarski zgodovinar Urbanis piše v svoji knjigi Bilanca vojn v Evropi, da je v 17. stoletju pomrlo v vojnah okoli stotisoč oseb, v 18. stoletju kar pet milijonov, v 19. pa žest. Prva svetovna vojna je pobrala 10 milijonov ljudi, druga pa je zahtevala 40 milijonov mrtvih.

Res strašna je zabloda mogočnjakov in politikov, ki še danes mislijo, da se z vojnami morejo krotiti politične meje in z orožjem reševati ideološka nasprotja.

## Protiekstremistična histerija

Zelo mučno je vplival na vso javnost novi krvavi dogodek v Rimu, ko je neki policist ustrelil 22-letno dekle, sestro nekega že prej ubitega pripadnika skupine NAP. Policija je skrita v stanovanju, ki je služilo za skrivališče pripadnikom tehtolp, čakala, kdo bo prišel, a komaj je dekle ponoči odklenilo vrata, jo je eden od policistov, morda iz prevelike nerazumevanja ali preplašenosti, ubil. Ljudje se sprašujejo, kako morepo lica kar tako vdreti v neko stanovanje in brez pomisleka streljati na človeka, ko odpira nič hudega sluteč vrata lastnega stanovanja. Dekle norda ni imelo v mislih nasilnega odpora, a tudi v takem primeru bi jo bilo pet policistov, ki so jo čakali v zasedi, menda lahko obvladalo, ne da bi jo bilo treba ubiti. »Protiekstremistična histerija« v Italiji dosega višek in postaja že sama ekstremizem.

—o—

## LJUBLJANSKA »DRUŽINA«

Deset let je že minilo, odkar so začeli slovenski škofje izdajati verski list »Družina«. Rodil se je pravzaprav na naših tleh, ker ga je imela najprej v oski bi apostolska administracija za Slovensko Primorje.

Odgovorni urednik je bil Stanko Vrtovec, dekan iz Dornberka. Pozneje se je preselil v Ljubljano in njegov odgovorni urednik je postal dr. Drago Klemenčič.

List se je kmalu razširil in je že s 7. številko narastel na 83 tisoč izvodov.

Njegova oprema in še bolj vsebina se stalno izboljšujeta, tako da naklada raste ne samo med ljudskimi podeželskimi množicami, marveč tudi v mestih in med razumniki.

Tudi mi želimo »Družini« vedno več uspehov!

## POJDITE IN UČITE VSE...

Papež Pavel VI. je 29. junija, ob dvanajsti obletnici svojega papeževanja posvetil na trgu sv. Petra v Rimu 356 novomašnikov iz 35 držav iz raznih delov sveta. Iz Južne Amerike je prišlo 36 novomašnikov, 34 jih je bilo iz Afrike, 26 iz Azije, iz Severne Amerike jih je prišlo iz 26. Med Evropejci so bili najbolj številno zastopani Jugoslovani, ki jih je bilo pri posvetitvi kar 26, med temi sedem Slovencev. Papež je vsakega novoposvečenca zapovrstjo objel. Vsem pa je naročil, da si mora duhovnik prizadevati za širjenje družbene pravičnosti po evangeljskih naukih.

Duhovništvo je predvsem služba in posredništvo med Bogom in njegovim ljudstvom v skupnosti in bratstvu med vsemi po vsem svetu. Prisluntni je treba predvsem vzdihom ubogih in trpečih, upoštevati pa tudi kritike razmišljajočih. Pri veliki slovesnosti je bilo navzočih nad petset tisoč ljudi.

—o—

Jugoslavija omejuje uvoz blaga, ki ni nujno potrebno, da bi zmanjšala svoj trgovinski primanjkljaj.

Industrijska produkcija v Italiji hudo upada. Maja je znašala 18,7 odst. manj kot maja lanskega leta. Kot glavni vzrok navajajo pomanjkanje kreditov. To velja tudi za poljedelstvo.

## SLOVENSKA SKUPNOST SE VEDNO VAŽEN DEJAVNIK

(Nadaljevanje s 1. strani)

naravnost življenjskih problemov zavzeti enotno stališče v vsej naši deželi. Politično napačno bi bilo, če bi njeni zastopniki na Tržaškem ubrali takšno, na Goriškem pa drugačno pot. Prepričani smo, da se s tem strinja tudi množica volivcev, ki je na zadnjih volitvah zaupala svoj glas Slovenski skupnosti in katere števila, pa naj bo komu všeč ali ne, ne gre omalovaževati niti podcenjevati. Slovenska skupnost ostane tudi po zadnjih volitvah važen in nepogrešljiv dejavnik v političnem življenju naše dežele in bo še dalje tudi živa vest za vse demokratične in napredne italijanske stranke, s čimer se bo preprečila nevarnost, da bi te stranke zanemarjale vprašanja, ki pobliže zadevajo slovensko narodno skupnost.

## Odkritje nove galasije

Prof. Hyron Spinrad z univerze Kalifornija je naznanil, da so po dolgi proučevanju odkrili novo galaksijo, ki je oddaljena od naše Zemlje osem milijard svetlobnih let. Dali so ji označbo 3C 123. Prve radijske valove z nje so zaznamovali pred dvajsetimi leti na univerzi Cambridge v Angliji in pred nekaj leti so jo tudi že lahko fotografirali v zvezdarni Palomar v Kaliforniji, ki je največja na svetu. Zdaj pa so končno ugotovili tudi približni obseg nove galaksije, njeno oddaljenost in hitrost, s katero se odmika. V galaksiji je na milijarde zvezd, to je sonc, in seveda nešteto

planetov. Oddaljuje pa se s hitrostjo 4.300 milijonov kilometrov na leto. Svetloba te galaksije bi morala biti milijonkrat močnejša, da bi jo mogoče opaziti z golim očesom.

Glede na oddaljevanje nove galaksije menijo, da je to potrdilo teorije o takoimenovanem »velikem poku« ki trdi, da so se vse galaksije začele oddaljevati druga od druge pred 16. milijardami let zaradi ogromne prvotne eksplozije. Doslej je veljala za najbolj oddaljeno galaksijo tista ki so jo odkrili leta 1960 v oddaljenosti pet milijard svetlobnih let od Zemlje.

## Stavka na radiu »Trst A«

Sindikalne organizacije uslužbencev tržaškega sedeža RAI-a, CGIL, CISL in UIL, so nam v zvezi s indikalnim sporom, ki traja že dalj časa, poslali naslednjo uradno izjavo:

»Nedavne omejitve sodelovanja radijskih zunanjih sodelavcev, ki jih popolnoma upravičeno uvaja vodstvo RAI-a v državnem merilu, da bi se izognilo drago plačanemu parazitizmu, in s tem vnaprej skonstruirani možnosti nastavitve, so, žal, nepremišljeno prizadele tudi tržaški sedež RAI-a.

To dejstvo je dramatično pokazalo na posledice neizvedene restrukturacije tistih mest v organiku, ki so se izpraznila zaradi ostavk ali upokojitev na italijanski postaji »Trst A«. Ti dve postaji tržaškega sedeža RAI-a producirata samostojno preko 110 ur oddaj tedensko, to se pravi toliko kot prvi nacionalni program.

Na konservatoriju »Tartini« v Trstu je pred kratkim diplomirala iz klavirja gđ. Nadja Kralj, uslužbenka progamskega oddelka radia »Trst A«. Novi profesorici iskreno čestitamo.

Medtem ko je problem izpolnitve organika za italijansko sekcijo kontingenten, so razmere na slovenski sekciji nevzdržne. Sindikalni organizaciji CGIL in CISL na tržaškem sedežu RAI-a že več let zahtevata dejansko restrukturo, ki bi zagotovila s pomočjo agilnih struktur »Radio Trst A« učinkovito avtonomijo, večjo profesionalno kvalifikacijo in odgovornost. Namesto da bi rešila te probleme, se je radijska postaja doslej posluževala zunanjih sodelavcev. Če je ta zunanja pomoč opravičljiva za nekatera specifična dela, pa ni — tudi z juridičnega stališča — opravičljiva za druge oblike sodelovanja eksekutivnega in podrejenega značaja in za

druga dela, ki so bila dejansko oddana »v zakup«. Na eni strani vidimo torej produkcijsko realnost, ki zaobjema za samo radijsko postajo »Trst A« 85 ur oddaj tedensko — kar odgovarja 2/3 oddajnih ur radijskega nacionalnega programa in ki bi sama lahko utemeljevala ustanovitev produkcijskega centra v Trstu — na drugi strani pa organik, ravno za slovenski sektor, ki obsega 28 uslužbencev, 13 časnikarjev (9 slovenskega jezika) in 6 tipkaric za časni-karski odsek.

V podatkih, ki smo jih navedli bi lahko tudi zunanji opazovalec, ki ne pozna položaja, z lahkoto razbral težave in nemo-goče pogoje, v katerih ti uslužbenci proti svoji volji delujejo. Težki pogoji so postali zdaj dramatični, vsaj za tista mesta v organiku, katerih delo se razlikuje po neodložljivosti izvedbe. In še bi lahko rekli, da je iz povedanega jasno razvidno, da s takim produkcijskim potencialom, ni moč, v mejah človeških možnosti, zagotoviti postaji »Radio Trst A« tistega civilnega in demokratičnega načina dela, ki mu ga do-

(Dalje na 7. strani)

—o—

### VPIS NA TRGOVSKO-TEHNIČNI ZAVOD

Ravnateljstvo Državnega trgovskega tehničnega zavoda s slovenskim učnim jezikom »Žiga Zais« - Trst - Vrtdelska cesta 13/2 - sporoča da je čas za vpis za šolsko leto 1975—76 do vključno 25. julija t.l.

Prošnje sprejema tajništvo vsak dan od 10. do 12. ure.

### VPIS NA ZNANSTVENI LICEJ

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja »France Prešeren« v Trstu, ul. Guardiella 13/1, sporoča, da dne 24. julija 1975 ob 12. uri zapade rok za vpis za šolsko leto 1975—1976.

Prošnje sprejema tajništvo vsak dan od 10. do 12. ure.

### + JOŽE PAHOR

V petek, 4. julija, smo se na pokopališču v Mavhinjah za vedno poslovili od Jožeta Pahorja, znanega kmečkega gospodarja iz Cerovelj. V zadnjih letih je sicer bolehal na sru, a je kljub temu bil še vedno ves predan svoji zemlji in delu, tako da je njegova skoraj iznenadna smrt presenetila vse, ki so ga poznali.

Pokojnik, ki je bil star 69 let, je bil široko naokoli znan predvsem kot skrben gospodar, delaven in zlasti izredno natančen človek. V mladih letih je bil zaposlen kot delavec, nato pa se je ves predal svoji kmetiji. Med vojno so ga odpeljali na prisilno delo v Nemčijo, odkoder se je vrnil, a na požgano in razdejano domačijo, ki so jo skupno z ostalimi v Cerovljah požgali nacisti avgusta 1944. Krepko, kot je samo on znal, je prijel za delo in kmalu obnovil dom in svoje posestvo. Jože Pahor se je ves čas tudi živo zanimal za politiko. Redno se je udeleževal sej in zborovanj Slovenske skupnosti ter živahno posegal v razpravo. Bil je po naravi kritičen duh in svoje mnenje tudi znal vztrajno, a vedno dostojno zagovarjati povsod. Vsi, ki smo ga poznali, ga bomo ohranili v najlepšem spominu. Vdovi, otrokom in vsem sorodnikom izražamo globoko sožalje.

### + FRANC PERTOT

V četrtek, 3. t.m., se je po Nabrežini bliskovito razširila vest, da je v tamkajšnjem sanatoriju umrl 72-letni Franc Pertot. Zadnja leta je sicer nekoliko bolehal in se zato tudi občasno zdravil v nabrežinskem sanatoriju, a nihče si ni bogel predstavljati, da se je za vedno poslovil od tega sveta in da ga ne bomo več videvali po Nabrežini, vedno nasmejanega in v živahnem razgovoru s svojimi prijatelji ter znanci.

Pokojnik se je v zgodnji mladosti vključil v aktivno politično delo. Doživel je fašistična preriganja in ječe, več let živel daleč od svoje rodne Nabrežine, bil v partizanih in nato do upokojitve uradnik v upravi bolnišnice v Kopru. V Nabrežino se je vrnil pred kakimi 10 leti in tu skrbno ter vestno spremljal zlasti domače dogajanje in o tem tudi pisal za slovenski dnevnik. Bil je naravno nadarjen in razgledan človek, trdno zakoreninjen v svojo domačo okolico in njene tradicije ter običaje ter hkrati zelo občutljiv za socialne probleme, zlasti za delavska vprašanja. V njegovi naravi so se stalno prepletali narodni in socialni momenti, tako da včasih verjetno ni znal, katerim naj daje prednost. Franc Pertot je avtor odrskega dela v nabrežinskem narečju »Kacavat« (naši ribiči so ta izraz uporabljali v smislu povelja: s čolnom naprej!), ki ga je uspešno v zadnji sezoni uprizorila dramska skupina PD Igo Gruden iz Nabrežine. V tem delu prihaja do izraza nekakšna avtorjeva razdvojenost med narodnim in socialnim momentom, pri čemer se zdi, da avtor vendarle daje prednost narodnemu. Objektivno gre sicer za nesporazum, a avtorju je treba priznati, da je bil iskren in da je prikazal resnični odraz miselnosti večine naših ljudi v Nabrežini in okolici. Zaradi tega dela in svoje znane »nabrežinske himne« ter svojega širokega zanimanja zasluži, da ga ohranimo v najlepšem spominu.

## Nagrade človečanske dobrote in vzajemnosti »Devinski grad«

Tudi letos bo dodeljena letna nagrada človečanske dobrote in vzajemnosti »Devinski grad« po blagohotni pobudi kneza Rajmunda della Torre e Tasso, ki naj bi pospeševala čut občanske skupnosti in tekmovalnega duha na področju moralnih in duhovnih vrednot. V ta namen je bilo leta 1973 ustanovljeno posebno združenje.

Nagrado bodo dodeljevali dne 31. avgusta med javno svečanostjo v Devinskem gradu. Obstajala bo v pergamentni diplom, ki jo bo utemeljevala in v skupnih Lir 400.000, tako razdeljenih: L. 50.000 otroku od 6 do 15 let starosti, ki se je olikoval s posebnim dejanjem dobrote; L. 150.000 mladeniču od 15 do 25 let starosti; L. 200.000 starejšim od 25 let, obnašanje katerih dokazuje posebno človečansko vzajemnost.

Za nagrado »Devinski grad« se bodo lahko potegovali vsi občani občine Devin - Nabrežina, moški in ženske, o katerih

dva občana jamčita za dejanje dobrote ali človečansko ravnanje. Ta dva občana bosta morala najkasneje do 31. julija predložiti osebne podatke predlagane osebe za nagrado in zadevno utemeljitev v prošnji, naslovljeni na razsojevalno komisijo nagrade »Devinski grad«, ki ima sedež v Devinskem gradu.

Razsojevalno komisijo nagrade »Devinski grad« sestavljajo župan Devina-Nabrežine ali njegov pooblaščenec, ki bo njen predsednik; predsednik Občinske podporne ustanove ali njegov pooblaščenec; zdravstveni referent občine Devin - Nabrežina; didaktični ravnatelj šol s slovenskim učnim jezikom občine Devin - Nabrežina; župnik ene od župnij Devin - Nabrežina z rotacijskim turnom, ki ga bodo določili župniki sami, in tri osebe, bivačje v občini Devin - Nabrežina, kij ih bo iz leta v leto izbiral knez della Torre e Tasso.

Števerjan

## Stanislav Klanjšček potrjen za župana

Na prvi seji dne 1. julija je naš novoizvoljeni občinski svet ponovno izvolil za župana zaslužnega dosedanjega občinskega voditelja Stanislava Klanjščka. Za odbornika sta bila izvoljena Ciril Terpin in Aojz Muzič, za namestnika pa Armand Skok in Simon Komjanc.

Novi župan se je zahvalil za zaupanje in je poudaril, da si bo prizadeval za izvajanje programa, s katerim se je pri volitvah predstavila Slovenska skupnost. Vse svetovalce je povabil k sodelovanju za blagor števerjanskih občanov, ne glede na miselnost in prepričanje.

Načelnik večinske skupine Hadrijan Korsič je izrazil oločno podporo novi občinski upravi in županu, ki se je že tako uveljavil v nepristranskem vodstvu števerjanske ljudske skupnosti.

V prav izbrušenem in logičnem govoru je zastopnik manjšine Franc Kovic poudaril, da je dosedanja občinska uprava v 25

letih izredno dosti naredila za vsestran napredek Števerjana.

Izgledi za bodočnost občine so spričo takih skupnih prizadevanj, prav spodbudni. Saj bodo besedam gotovo sledila tudi dejanja.

—o—

### VČERAJSNJA STAVKA

V sredo so tudi v Gorici stavkali vsi avtobusni prevozi od 9. do 13. ure, za dosedo svojih upravičenih ciljev.

Pripomniti pa moramo, da je ob napovedih stavk upravičeno tudi negodovanje preprostega občinstva, ki ni točno poučeno, kdaj in kako bodo stavke potekale ali pa vsaj ne pravočasno.

Sindikalne organizacije morajo upoštevati, da so tudi gospodinje, obrtniki in tudi upokoenci delovno ljudstvo, ki mu je treba nuditi možnost, da se v polni meri poslužuje družbenih ustanov.

### ŠOLSKA SPOROČILA

Vpisovanje v slovensko nižjo srednjo šolo »Ivan Trinko« v Gorici traja do 25. julija vsak dan od 10. do 12. ure.

Ravnateljstvo gimnazije-liceja in učiteljska javljata, da traja vpisovanje vsak dan dopoldne do 24. julija.

Na srednji strokovni šoli za trgovino je vpisovanje vsak dan do 25. julija od 10. do 12. ure.

### POPRAVLJALNI TEČAJ

V Slovenskem Dijaškem domu »Simon Gregorčič« v Gorici bo v avgustu odprt tečaj za popravljalne izpite.

Prijaviti se je treba v Domu ul. Montesanto 84, vsak delavnik od 10.30 do 12.30.

### NAJBOGATEJŠE DRŽAVE

Švicarska UNION-Bank je sestavila seznam najbogatejših držav na svetu glede na njihov povprečni narodni dohodek. To je sicer le ena izmed metod klasificiranja držav glede na njihovo bogastvo, vendar jo najbolj pogosto uporabljajo.

Po tej statistiki je najbogatejša država mali Kuwait zaradi svojih petrolejskih dohodkov. Tam odpade povprečno enajst tisoč dolarjev, t.j. okrog 7.000.000 lir letnega dohodka na prebivavca. Druge petrolejske države so ostale daleč zadaj za industrijskimi državami. Na drugem mestu je namreč Švica s 7.270 dolarji na prebivavca, na tretjem Švedska s 6.840 dolarji, na četrtem Danska s 6.800 dolarji, na ptem Združene države s 6.590 dolarji, na šestem Zahodna Nemčija s 6.215 dolarji, potem Združene države s 6.590 dolarji, na osmem Anglija s 3.835 dolarji, na devetem Italija z 2.700 dolarji, šele nato sledi petrolejska Saudska Arabija z 2.650 dolarji in za njo Venezuela z 2.275 dolarji. Na zadnjem mestu med državami, ki veljajo zdaj za bogate glede na svoj narodni dohodek, je Iran, t.j. Perzija s 1.275 dolarji povprečnega dohodka.

### NOVI PODATKI O PREBIVAVSTVU JUGOSLAVIJE

Jugoslavija je imela ob koncu leta 1974 po cenitvi zveznega statističnega zavoda 21.260.000 prebivavcev. Pri zadnjem ljudskem štetju 31. marca 1971 je imela 20 milijonov 523.000 prebivalcev. Po republikah je število prebivavstva naslednje: Slovenija 1.772.000, Hrvaška 4.502.000, Bosna in Hercegovina 3.952.000, Srbija z avtonomnima deželama Kosovo in Vojvodina 8.736.000 (od tega 2 milijona manjšin, Albancev, Madžarov, Ciganov itd.), Makedonija 1.743.000 in Črna gora 555.000.

Sovodnje

### JOŽE ČEŠČUT PONOVO ŽUPAN

Za župana v Sovodnjah je bil ponovno, in to že šestič izvoljen Jožef Češčut. Dolgoletno delo na tem odgovornem mestu, njegova priljudnost in nesebična razgledanost ga je usposobila za vodstvo tako izpostavljenе občine, kot so Sovodnje. Za podžupana je zopet izvoljen tudi spretin delavni Janko Cotič.

Novi župan je v svojem govoru lepo prikazal, kako si je že 24 let prizadeval povezovati večino in manjšino za skupne cilje v občinski upravi.

Odgovoril mu je član manjšine, svetovalec Slovenske skupnosti Remo Devetak z Vrha. Dejal je, da bo manjšinska svetovalska skupina tudi v sedanjem odboru konstruktivno sodelovala za koristi sovdenske občine in s tem tudi za korist naše manjšine v Italiji. Še posebej je voščil dosti uspeha novoizvoljenemu županu Jožefu Češčutu.

Doberdob

### NOVI ŽUPAN

V torek je doberdobski občinski svet izvolil za novega župana dosedanjega prvega občana Andreja Jarca.

Po izvolitvi se je župan zahvalil vsem svetovalcem in je v kratkih besedah razvil svoj delovni načrt.

Predstavnica manjšine v občinskem svetu Marija Ferletičeva je čestitala županu Jarcu, nato je iz svojih upravnih izkušenj podala nekaj misli za uspešno skupno delo.

### NOVA DOKTORICA

Pred kratkim je doktorirala na oddelku za moderno leposlovje na tržaški univerzi gospa Neva Budal Coceani. Pripravila je tezo o pesniku Gregorčiču v literarni zgodovini in je izdelala s polnim uspehom.

Nova doktorica je študirala na slovenskih srednjih šolah. Prijatelji in znanci ji izražajo tople čestitke.

## Izviren koncert na Sveti gori

Kot je že običaj, je znani slovenski orgelski mojster, docent na Akademiji za glasbo v Ljubljani Hubert Bergant, tudi letos ob koncu sezone priredil koncert na Sveti gori pri Gorici, tokrat skupno s trobentačem Antonom Grčarjem. Na sporedu je bilo osem skladb, ki so časovno segale od baroka do najnovejših prizadevanj, zastopani pa so bili naslednji skladatelji: J.S. Bach, G.F. Haendel, H. Purcell, J. Langlais, A. Corelli, O. Messiaen, T. Albinoni in A. Klobučar. Štiri skladbe je Bergant odigral samostojno, štiri pa skupno z Grčarjem, ki je prvi trobentač Slovenske filharmonije in sodi med boljše slovenske soliste na tem instrumentu.

Prof. Bergant je pri samostojnih orgelskih skladbah znova dokazal vse svoje sposobnosti v orgelski igri, tako v izbrani registraciji, natančnem podajanju in v primerni interpretaciji, ustrežajoči stilnemu značaju posameznih del. Posebej naj opozorimo na Bachovo »Passacaglio« in Messiaenovo »Apparition de l'Église éternelle«. Novost za naše občinstvo pa so vsekar bile skladbe, napisane za trobento in orgle, torej kombinacija, ki je ne slišimo tako pogosto na koncertnih odrih. Izkaza-

lo se je, da se ta dva instrumenta izredno dobro skladata, k čemur je še pripomogla spremljava prof. Berganta z dognano izbiro registrov. Skladbe v tej zasedbi so bile vse iz baročnega obdobja, lahkotne in vselega značaja, solistu — trobentaču pa so omogočile, da je v celoti dokazal svojo virtuosno tehnično znanje in muzikalne sposobnosti. V začetku izvajanja se sicer solist Grčar nekako ni ujel z organistom, opazne so bile tudi manjše intonacijske netočnosti, kasneje pa se je sprostil in pokazal res vrhunsko igro.

Za uspeh tega zanimivega koncerta imata oba izvajalca nedvomno največje zasluge, opozoriti pa je treba tudi na kvaliteten svetogorski orgle, ki po izjavah strokovnjakov sodijo med najboljše tovrstne instrumente v Sloveniji. Koncerta na Sveti gori, ki je bil v ponedeljek, 30. junija, se je kljub slabemu vremenu in težkemu dostopu (žičnica namreč ne deluje več, cesta pa je ozka in strma) udeležilo precejšnje število ljudi, kar dokazuje zanimanje za podobne koncerte, zato bi bilo prav, da bi prof. Berganta čimprej spet slišali tudi v Gorici, kjer je v preteklosti že večkrat nastopil.

T. K.

# IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

## Ohranimo dokaze naše stare ljudske kulture!

Po zaslugi gospoda Dušana Jakomina je bil pred kratkim ustanovljen in odprt v Škednju etnografski muzej, v katerem so shranjeni predmeti stare slovenske ljudske kulture iz te nekdanje predmestne vasi, ki je postala zdaj že del mesta. Muzej se je porodil iz pobud v zvezi z etnografsko razstavo, ki jo je priredil Dušan Jakomin pred nekaj leti v tamkajšnjem Ukmarijevem domu. Novi etnografski muzej se pridružuje Kraški hiši v Velikem Repnu, ki predstavlja rezultat podobnih pobud, vendar je v zadnjih letih nekako zgrešila svoj namen, ker je postala v zavesti javnosti predvsem hiša umetniških razstav, medtem ko se le redkokdaj poudari njen pravi namen, namreč da naj bi dokumentirala novim rodovom staro stanovanjsko in materialno kulturo našega ljudstva na tržaškem Krasu.

Upati je, da bo novi etnografski muzej v Škednju bolj jasno izpolnjeval svoj namen tako kot razstava stare ljudske kulture in vir za informacije v tem pogledu kot tudi v pogledu obujanja narodnega ponaša na tisto, kar označujejo besede »naša stara ljudska kultura«. Nekateri — in jih ni malo — vidijo v starinskih predmetih, ki jih še hranijo ponekod v shrambah ali po kotih borjača v tržaški in goriški okolici, samo staro, nepotrebno šaro, in zgodi se, da jo vržejo proč ali celo uničijo, kadar modernizirajo hišo ali kadar jo porušijo in si sezidajo novo. V resnici uni-

čijo s tem priče in dokumentarni material o svojem lastnem kulturnem izvoru, tisto, na kar bi morali biti ponosni in na kar bodo gotovo ponosni njihovi potomci, če bodo ostali zvesti slovenstvu.

Ravno v ljudski kulturi smo bili Slovenci tako bogat narod, da nam to zavidajo skoro vsi drugi evropski narodi. To pa je žal znano le poklicnim etnografom, ne pa širšim slovenskim krogom, ki marsikje še vedno trpijo od kompleksa manjvrednosti nasproti drugim kulturam. Veliki evropski etnografi, kot npr. Rhamm, Schier, Haberlandt, Geramb, Graber, Ko-

ren in drugi so postali pozorni na izredno bogastvo in zanimivost strodavne slovenske materialne kulture, npr. tipov slovenskih kmečkih hiš in kmetij, kmečkega orodja, kuhinjske opreme, jedi in drugega ter ga raziskujejo in obdelujejo v svojih knjigah in to že v času, ko so naši etnografi posvečali pozornost samo ljudskim pesmim, pravljicam in ugankam. Danes je stara slovenska ljudska kultura za evropski etnografsko-znanstveni svet še bolj zanimiva kot kdaj prej, ker postaja vse bolj raziskana, seveda še vedno predvsem s strani tujih znanstvenikov, čeprav so se vključili v to delo tudi že mlajši slovenski etnografi.

Slovenci moramo biti torej ponosni na svojo ljudsko kulturo, na visoko raven in izvirnost naše materialne ljudske kulture, in moramo skrbno varovati vse starinske predmete, ki dokumentirajo, ter biti hvaležni za take pobude, kot je muzej v Škednju da jo pregledno prikazujejo tudi širši javnosti, naši in tuji.

## J. ŠAVLI: NAŠA LEDINA

Tlakovana pot je kašta ali lašta. Za izraz gasa bi najbrž ugotovili, da ni nemški (prim. gaz, gaziti), preden so ga zamenjali za »slovansko« ulico.

Končnica -ica označuje tudi vrsto vode, npr. koritenca (voda iz korita) štermarca (voda iz šterma — vodnjaka, zbiralnika, skratka zaprtega prostora, v katerem se nabira voda). Podobno kot deževnica, voda, ki se je nabrala od dežja. Dež štrka, prve kaplje dežja padajo.

Končnica -ón znamuje večalnico, tudi slabšalnico. Ni nujno, da je od romanskega -one. Čakarón, tisti ki preveč čakara. Dajón, kdor preveč daje, dajati v pomenu loviti se, okrog »divjati«. dajati se v pomenu medsebojne fi-

zične borbe, lahko resnega dvoboja ali pa samo preizkušnja moči.

Basati pomeni polniti, gatiti v pomenu s silo nekaj polniti, nekemu gatiti, obilo ga zakladati npr. mati, ki preveč daje otroku, da otrok ne ve kam s hrano in z drugim, mu gati. Brdak, v pomenu da dobro izgleda, približno isto kot brhek. Bešter, v pomenu živahen, buden, predramljen. Gusniti isto kot golsniti. becelirati v pomenu nekaj ali nekoga prenašati. Gagniti, dati od sebe zadnji glas, pred zadušitvijo, onemoglostjo, biti na koncu.

Čompa je stisnjena pest. Fota, tiha jeza, kujanje, pridevnik fotast. Jevdati v približnem pomenu javkati. Medel pomeni suh, slaboten. Cepati, cepniti je isto kot kapati, kaniti, pa tudi v pomenu zgruditi se na tla, pasti na tla od slabosti. Opočitati, očitati nekaj, kar je bilo storjeno. Luzniti pomeni oplaziti s čim, s šibo ali s palico. Krišpati, tolči, mlatiti je vse v pomenu tepsti, tolči. Krišpati ima rahlo zbadljiv prizvok.

Krpetniti se, z nogo, pravzaprav z boso nogo zadeti ob kamen in se raniti do krvi. Gofla pomeni usta, rabi se v skrajno žaljivem pomenu za tistega, ki opravlja, mnogo govori. Šoba, pomeni isto usta, potolči šobo nekemu, ki hudo zmerja, žali ali preklinja. Vdeti se v pomenu zagostiti se. Okinčati je olepsati, napraviti nekaj imenitno, okrašeno.

Znana je včasih tudi slovnična oblika pridevnika za izraz finesse: npr. lep — lepcen, to se pravi lep in finega izgleda, tudi dekleta je lahko lepceno, pomeni lepo in elegantno. Podobno kot majhen — majcen. Trantati, govoriti kot v snu, nekdo, ki se ne zaveda pravi pomena oz. se ne zaveda več pomena svojih besed. Trojkati, razglašeno prepevati, posebno še v jutranjih urah po prečuti noči v popivanju ali kvartanju. Ragla, ženska, ki neprestano gode, regla. Polamaj, slabšalno za starejšega ali telesno odraslega mladoletnega, ki se odraža od svojih manjših tovarišev.

Ošpicam pravijo maruskle, plovrite (pleurit) pa pomenijo prehlad z vodo na pljučih. Madron so nekoč rekli bolečinam v trebuhu.

(Dalje)

## Slovenci bomo dobili še eno univerzo

V četrtek, 3. t.m., so v Slovenski Bistrici podpisali samoupravni sporazum, s katerim so razglasili ustanovitev druge slovenske univerze v Mariboru. K sporazumu so pristopile naslednje visokošolske ustanove iz Maribora: visoka komercialna, visoka tehniška, višja pravna in višja agronomsko šola, pedagoška akademija ter visokošolska in študijska knjižnica, poleg teh pa še visoka šola za organizacijo dela v Kranju. Komentator v ljubljanskem »Delu« je ob tej priložnosti med drugim zapisal: »Univerza, proglašena v tridesetem letu svobode, hoče podčrtati, da je lahko nastala le sredi socialnega, političnega in duhovnega preroda, ki je z našo revolucijo v temelju prebudil in razživel ustvarjalne moči slovenskega ljudstva.«

Iz poročil v tisku sicer še ni točno razvidno, koliko in katere fakultete bo imela univerza vendar že iz imena podpisnikov, ustanoviteljev univerze, moremo izluščiti glavne oblike organizacijske zgradbe nove univerze. Znano je, da se je nova slovenska univerza razvila iz že delujočih visokih in višjih šol, ki so v preteklih 15 letih nastale iz potrebe po strokovnejših zlasti v severovzhodni Sloveniji, ki je za-

čela zaostajati za razvojem v ostalem delu republike. Na mariborskih višjih in visokih šolah je doslej diplomiralo 10.772 rednih in izrednih študentov, štejejo pa 237 rednih učiteljev in sodelavcev.

Informacije v tisku poudarjajo predvsem dejstvo, da so mariborske visoke in višje šole znale prisluhniti potrebam gospodarstva, se z njim povezovati in izšolati potrebne strokovnjake, tako v rednem in tudi izrednem študiju, ki so ga začele organizirati tudi drugod po Sloveniji. Menimo, da se novi mariborski univerzi postavlja jo specifične naloge tudi na področju družbenih in humanističnih ved, zlasti v sveži s sedanjim in preteklim življenjem prebivalstva na Štajerskem in v Prekmurju. Zgodovino pisje bo moralo npr. preučiti odnose med Slovenci in Madžari v Prekmurju, še posebej za časa Avstroogrske, slovenisti pa zlasti književnost v prekmurškem narečju, ki je bila v času, ko so Prekmurci spadali pod Ogrsko, dokaj razvita in živa. Univerza bo lahko pripomogla k boljšemu poznavanju madžarskega jezika in kulture med Slovenci, prav tako ne bo mogla mimo gradiščanskih Hrvatov, koro-

(Dalje na 7. strani)

## Sodobno kmetijstvo

## Nov dokaz škodljivosti insekticidov

Kljub ugotavljeni šodljivosti strupov za uničevanje mrčesa tudi za človeško zdravje — kajti taki strupi pridejo v človeka preko okužene hrane — so poljedelci ponekod kot obsedeni na njihovo uporabo, čeprav bi lahko več zaslužili, če bi pridelovali neokuženo zadje in zelenjavo, mleko in meso in jih kot take označili ter dali v prodajo. Za tako zagrizeno uporabo strupov se skrivata samo brezobzirni pohlep po dobičku in zabitost. Tako poročajo iz New Orleansa, da je v zadnjih dveh mesecih poginilo v Louisiani 80 odstotkov rjavih pelikanov zaradi uporabe osmih strupov, ki jih uporabljajo tamkajšnji poljedelci.

Najhujši teh strupav je endrin. Našli so jih v poginulih pelikanih. Že pred desetiimi leti so rjavi pelikani — ta ptica je tudi na zastavi države Louisiane — skoro izumrli in država je veliko storila, da so se spet zaredili. Njihovo število je znašalo 500 primerov, zdaj pa je spet padlo na sto. A boje se, da so tudi ti že zastrupljeni. To pa je le ena od mnogih živalskih vrst, ki jim grozi iztrebljenje zaradi strupov proti mrčesu in rastlinskim boleznim.

—o—

Združene države zaostrujejo pritisk na Izrael, naj popusti pred egiptovskimi zahtevami po umiku na Sinaju. Izraelci se še pomišljajo, ker bi dobili v zameno, kot pravijo, samo »par besedic, ki bi jih Sadat šepnil Kissingerju na uho«, brez vsake obveznosti.

### ISKANJE NOVIH VIROV ENERGIJE V ZDRUŽENIH DRŽAVAH

Ameriška zvezna uprava za energetske raziskave (ERDA) je objavila dokument ki vsebuje priporočilo, katero je poslala Beli hiši in kongresu. V njem svetuje, naj bi posvetili glavno skrb raziskavam za izkoriščanje sončne energije, ne pa raziskavam o takoimenovanem samonapajajočem jedrskem reaktorju. Tak reaktor je trenutno najbolj stremuški cilj jedrske znanosti. Moral bi namreč izdelovati več atomskega goriva, kot pa bi ga porabil. Zdaj objavljeni dokument pa svetuje Beli hiši in kongresu, naj bi prihodnje leto zmanjšali denarna sredstva za raziskave o reaktorju za 71 milijonov dolarjev, češ da ni nobene verjetnosti, da bi mogli postati taki samonapajajoči reaktorji kdaj glavni vir energije za splošno porabo, vsekakor ne pred prihodnjim stoletjem. Rajši naj bi čim bolj pospešili raziskave o možnosti izkoriščanja sončne energije, ki je neizčrpna. Poleg tega naj bi okrepili raziskave glede izdelovanja metana in nafte iz premoga in iz oljnatih skriljevcev, kar bi morali zagotoviti do leta 1985. Vsekakor pa je nujno, da se bo cena energije do leta 2000 še podvojila. Združene države bodo morale uvažati petrolej iz tujine vsaj še do leta 1995 — trdi omenjeni dokument — to je, še deset let več, kot pa je določil predsednik Ford v svojem načrtu o energetski neodvisnosti, ki naj bi jo dosegle okrog leta 1985.

### Kulturne novice

## Smrt odličnega zgodovinarja

Pred kratkim je umrl v Ljubljani zgodovinar Dušan Kermauner. Slovensko zgodovino je obogatil za številne vestne študije zlasti o novejši slovenski zgodovini. Osvetlil je nekatera obdobja in poglavja, ki so jih bojzljivi in komformistični zgodovinarji doslej nalašč puščali v temi, da bi ne bilo treba dregniti v neprijetne probleme in da jim ne bi kdo ne zameril. Tako je med drugim kot prvi osvetlil določena dogajanja v stari Jugoslaviji in v slovenski kulturni zgodovini. Poleg Dolinarja je med drugim opozoril na neodgovorno in nepolitično ravnanje številnih slovenskih

političnih in kulturnih predstavnikov leta 1918, ob koncu stare Avstrije in ob ustanavljanju Jugoslavije. Resnicoljubnost in pogum, povedati resnico, sta največji odliki pravega zgodovinarja. In Dušan Kermauner ju je imel.

—o—

### SLOVENCİ SMO DOBILI ŠE ENO UNIVERZO

(nadaljevanje s 6. strani)

skih, štajerskih in porabskih Slovencev. Univerza v Mariboru bo morala postati kulturno žarišče zlasti za porabske Slovence, ki so se že doslej, čeprav v manjšem številu, šolali na višjih šolah, zlasti na mariborski pedagoški akademiji. In ne nazadnje bo morala univerza dobro preučiti pojav izseljevanja, zlasti iz Prekmurja, in s svoje strani, s pomočjo strokovnih analiz iz predlogov, prispevati k zaježitvi tega pojava.

Ustanovitev nove Univerze v Mariboru je vsekakor koristna tudi za ljubljansko univerzo, če bo prišlo do zdravega tekmovalstva med obema ustanovama, to pa naj bi prispevalo k večni odprtosti slednje, ki je bila doslej, kot edina na Slovenskem, včasih preveč ujeta v svoje lastne okvire.

—o—

### STAVKA NA RADIU »TRST A«

(Nadaljevanje s 4. strani)

deljuje zakon o reformi in ki ga mora manjšinska postaja upravičeno zagotoviti vsem svojim uporabnikom.

Da bi pritegnili pozornost javnosti in da bi senzibilizirali za te probleme tudi vse lokalne in državne družbeno-politične sile, so sindikalne organizacije tržaškega sedeža RAI-a, CGIL, CISL, UIL, razglasile agitacijsko stanje, v kontekstu katerega proglašajo za četrtek, 10. julija, protestno stavko sektorja.

Od obrtniških izkušenj  
v trgovinsko dejavnost

- Serijsko pohoštvo
- Pohoštvo po meri
- Preureditve

**Korsic**  
Anton Korsic

**Oprema**  
**za terase in vrtove**

POSEBNI POPUSTI!!!  
OBIŠČITE NAS!!!

T R S T  
Prodajalna:  
ul. S. Cilino, 38  
telefon 54390

Dom in delavnica:  
ul. Damiano Chiesa, 91  
telefon 725757



# Dekle z zaprtimi očmi

28

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

V starosti 59 let nas je zapustil estonski vele mojster Pavel Keres, zaradi svojega že kroničnega drugega mesta na kandidatskih turnirjih poznan tudi kot Pavel II. Kot deček v Pascaljevi pesmi L'Aquilone je umrl takorekoč med igranjem. Igranje pa je za poklicnega šahista seveda istovetno z delom.

Bil je nedvomno velik igralec, ki mu je le za las ušla najvišja lovorika. Njegov napadalni šah spominja na Aljehina, njegov napadalvajoča kombinacijska žilica pa tudi na Talja.

V spodnji partiji (Tel Aviv, 1964) preseneča predvsem gotovost, s katero med navidezno enakovrednimi nadaljevanji izbira najmočnejše, najbolj obetajoče. Kot primer navedimo samo čudovito vmesno potečo, ki nosi številko 28.

## KERES - WALTHER

Kraljeva indijska obramba

1. d4 Sf6, 2. c4 g6, 3. Sc3 Lg7, 4. e4 d6, 5. Sf3 0-0, 6. Le2 e5, 7. d5.

Beli ne dobi kmeta, temveč samo slabo pozicijo po 7. de5: de5:, 8. Dd8: Td8:, 9. Se5: Se4: itd. Glej n.pr. Pirc: Novejša teorija šahovskih otvoritev, I. del, prvi zvezek (1959). V istem delu Pirc tudi odklanja igrano potezo. V petih letih se gledanje na neko varianto lahko spremeni od vprašaja do klica!

7. ... Sbd7, 8. Lg5 (ne toliko vezava kot preprečitev poteze črnega f5) 8. ... h6, 9. Lh4 g5, 10. Lg3 Sh5.

Sedaj ne gre 11. Se5: (z napadom na Sh5) zaradi 11. ... Sg3:, 12. Sd7: Se2:, 13. Sf8: Sc3: in črni pridobi figuro. Z igrano potezo bo črni prišel do lovskega para, a za ceno razgaljenega kralja, kar bo beli lepo izkoristil.

11. h4! g4, 12. Sh2 Sg3:, 13. fg3: h5, 14. 0-0 Lh6, 15. Ld3 c6, 16. Kh1 Sf6, 17. Lc2 cd5:, 18. cd5: Se8, 19. De2 Sg7, 20. Tf2 f5, 21. ef5: Sf5:.

Ni šlo 21. ... Lf5: zaradi nadaljevanj (po Euweju):

A) 22. Taf1 Dd7, 23. Lf5: Sf5:, 24. Dd3 Sg7, 25. Se4 in beli zmaga.

B) 22. Taf1 Dd7, 23. Lf5: Tf5:, 24. Sg4: hg4:, 25. Tf5: Sf5:, 26. Dg4: in spet beli zmaga.

22. Lf5: Lf5:, 23. Taf1 Lg6, 24. Sg4: hg4:, 25. Dg4: (z dvojno grožnjo 26. Dg6: in 26. h5), 25. ... Kh7, 26. h5 Ld3, 27. Tf8: Lf8:, 28. Tf3!

Prelepa vmesna poteza! Beli vidi, da ima črni na takojšnjo 28. Tf7+ obrambo 28. ... Kh8, 29. Se4 Dc8!, 30. Dg6 Dc1+, 31. Kh2 Dh6!, zato odpodi lovcanapolje, kjer bo v napoto zgoraj opisani ekskurziji črne dame. Take vmesne poteze so vidne le resnično močnim!

28. ... Lc2, 29. Tf7+ Kh8, 30. Se4.

Grozi 31. Dg6 in 31. Sf6. Če igra črni 30. ... Le4:, sledi 31. De4: Lg7, 32. h6. Če pa igra 30. ... Dc8, 31. Dg6 Le4:, 32. Th7 mat.

30. ... De8, 31. Sd6! (mnogo močnejše od 31. Dg6, ker bi lahko sledilo 31. ... Df7:, 32. Df7: Le4: z dvomljivimi posledicami) 31. ... Da4, 32. Dg5 Da6, 33. De5: Kg8, 34. Tf8 Dd3, 35. Kh2 (previđenost je lepa reč) 35. ... Dh7, 36. De8+. Črni se vda.

Po 36. ... Kh8, 37. Sf7+ Kg7, 38. h6 Kg8, 39. Sg5+ bi bil konec tu.

»In čeprav je tam! Toda,« nadaljuje Ludvik, »uničene tega pisma v bistvu ni nobena rešitev... problem ostane isti kot prej. Ah, Marija, vi ste res srečni, vi...«

»Vi mislite, da sem »res srečna«?...« odvrne Marija z otožnim nasmeškom in se odpravi proti kuhinji, kjer jo čaka Melanijina mrznja.

## ENAJSTO POGLAVJE

O, ni bilo treba dolgo čakati.

Še isti večer je Marija Durand opazila pri večerji, da jo je gospa Hughe, ki ji je bila sicer zelo naklonjena, nekako sumljivo ogledovala...

Nemara ji je bila Melanija že nekaj omenila, in Mariji ni bilo težko uganiti, v kakšnem smislu.

Razen tega je bilo v kuhinji mnogo namigovanja. Kuharica si je nadela krinko sramežljive stare device, češ, morda se ji more v tem ali onem tudi kaj očitati, vendar je nekaj, česar ji nihče ne more odrekati: njenega dekliskega poštenja. Dočim druge...

Pri tem pa ni prav nič prikrivala, kam meri z ostjo svojih zgražanj spričo Marije.

Rada je tudi dodajala, kako ji je bila rajna mati vzor žene in jo često opominjala glede na tiste, ki zgledno notranjost zapostavljajo zunanjeju ugajanju, kakršne so navadno hišne, kot služkinje za vse, ki nikoli ne ostanejo dolgo poštene...

Celestin je ob takih prilikah nudil nedvomno dokaze svoje slabosti.

Najsi si je Marija še tako prizadevala, da ne bo nič slišala in nič videla, je vendar morala vse slišati in vse videti. Čutila se je strašno osamljeno. Zato je koj drugi dan pisala pismo gospodu župniku.

...Ona da prenese vse, je pisala, tega pa ne. Melanijino spoštovanje lahko pogreša, nikakor pa ne more ostati brezbrizna za spoštovanje gospe Hughe, ki je poštena

## POPRAVEK

Tiskarski škrat si je zadnjič privoščil šahovsko rubriko Namesto spakedranke »... po... njegovemu najuglednejšemu udeležencu Karpovu.« bi moralo seveda stati »...po... njegovem najuglednejšem udeležencu Karpovu.«

ženska. Potem pa da je tudi pretežno poslušati določene stvari v govorici, v kakršni ni bila vzgojena. Kako bi si oddahnila, ko bi lahko odšla iz te hiše, ki ji je bila od vsega začetka tako sovražna!...

Nekaj dni nato pa je prejela tale odgovor:

Ubožica moja!

Na kar ste naleteli pri Hughovih, temu se niti drugod, četudi bi bila oblika lažja, ne boste izognili, zlasti dandanes, ko samoljubnost podžiga razredni boj, ki je najbolj odurna socialna formula, kar jih je zli duh kdaj izumil.

Sicer pa strašna stvarnost ostaja slej ko prej nespremenjena: ta čas nimam nobenega drugega mesta, da bi Vam ga ponudil. Torej vztrajajte!... Vi prihajate iz boljših krogov: pripraviti se morate, da trpite spodaj, ker pač prihajate od zgoraj. Sklep: poplačajte dolg svojih prednikov, pogumno poravnajte njihov račun! Le tako se Vam bo prej ali slej posrečilo, da se povzpnete spet kvišku v svojo sredino. In z božjo pomočjo si boste sami popravili svoj položaj. Vi sami...

Marija je večkrat prebrala to pismo.

Misel, da plačuje račun svojega očeta in svoje matere, ji prilije poguma v osamljeno srce. Spet se poprime dela, a se izogiblje svojega mladega gospodarja, kjer koli bi ga utegnili srečati.

Toda Ludvik Hughe se ne meni za Melanijo, in ker prav nič ne sluti položaja, ko vedno išče priložnost za nemoten pogovor z Marijo. Večkrat celo pride iz salona, da bi vsaj par besed pokramljal z Marijo, ko pospravlja v obednici.

Globoko spoštovanje do Marije je v njem vzbudilo tako tankovestnost, da ji nikoli več ni pozvonil, da bi mu prinesla zajtrk v njegovo sobo, kjer bi bil še najuglednejši prostor za pogovor med štirimi očmi.

Zakaj?

Nekako nagonsko spoznava, da mora biti Mariji taka postrežba, če že ne zoprna, pa vsaj skrajno neljuba, kaj šele, da bi ji tam zastavil kako določeno vprašanje. Čimbolj je torej pazil, da je ne bi z ničemer užalil, tembolj neoviranega se je čutil do nje. (dalje)

pohištvo

kozman

VABIMO cenjene odjemalce na obiščeje NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.